

Examen VWO 2023

tijdvak 1
maandag 8 mei
07.30 - 10.30 uur

Geschiedenis

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 30 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 74 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring, uitleg of berekening gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring, uitleg of berekening ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd.
Als bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Staatsinrichting

Stelling:

Na de afschaffing van de slavernij (1863) zorgde het liberale tweede ministerie-Thorbecke (Nederland) ervoor in 1865, dat de bewoners van de West-Indische koloniën enige *medezeggenschap* in het Koloniaal bestuur / de Koloniale Raad kregen maar *niet méér zelfstandigheid*.

- 2p **1** Onderbouw deze stelling met één argument over medezeggenschap en één argument over zelfstandigheid.

Het jaar 2010 is een staatsrechtelijke mijlpaal voor de Antillen geweest, maar er zijn meerdere mijlpalen geweest, onder andere in de jaren: 1845, 1936 en 1948.

- 3p **2** Noem een staatsrechtelijke mijlpaal van elk van de drie genoemde jaartallen.

De afscheidingsbeweging van Aruba heeft twee perioden met twee verschillende doelstellingen. De eerste periode vond plaats in de jaren 30 van de 20ste eeuw en de tweede in de jaren 70.

- 2p **3** – Noem de leider van elk van deze afscheidingsbewegingen.
– Wat was de doelstelling van elk van deze afscheidingsbewegingen?

Op 15 december 1954 ondertekende Koningin Juliana in Den Haag het Statuut voor het Koninkrijk. Daarmee kwam er een nieuw staatsverband tussen Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen, waarbij de overzeese gebiedsdelen een gelijkwaardige plaats in het Koninkrijk kregen.

- 3p **4** Welke drie noemenswaardige **wijzigingen** van het Statuut waren er sindsdien?

Bij elke wijziging moet ook een jaartal genoemd worden.

Gebruik bron 1.

- 3p **5** – Welk recht van Emmilou Capriles wordt volgens minister-president Rhuggenaath geschonden?
– Wat geeft de Rijksministerraad (Nederland) het recht om in deze zaak te interveniëren?
– Waarom zou de Rijksministerraad (Nederland) terughoudend zijn met het ingrijpen in de interne aangelegenheden van Curaçao?

Gebruik bron 2.

- 2p **6** Geef aan:
- om welk klassieke grondrecht het gaat in deze bron en
 - waaruit blijkt dat klassieke grondrechten niet absoluut gelden.

Gebruik bron 3.

- 3p **7** Geef aan:
- met bron, welk kenmerk van een rechtsstaat geschonden wordt.
 - met bron, hoe het kenmerk geschonden wordt.
 - zonder bron, welke voorwaarden voor de garantie van de onafhankelijkheid van de rechters niet in acht genomen worden.

Om de toenemende criminaliteit te bestrijden zijn de straffen voor criminele daden verhoogd. Elke macht van de Trias Politica heeft hierin zijn eigen taak.

- 3p **8** Noem elke macht van de Trias Politica en geef van elke macht aan waarin de taak bij de bestrijding naar voren komt.

Gebruik bron 4.

Bron 4 bevat vier onderdelen, namelijk tekst 1, tabel 1, tekst 2 en tekst 3. De verkiezingen van 19 maart 2021 hebben weer eens aangetoond dat de jonge democratie van Curaçao behoorlijk functioneert en een aantal positieve kenmerken heeft.

- 4p **9** Toon dit aan, aan de hand van elke tekst en tabel van de bron. Elk deel van de bron vertegenwoordigt een positief kenmerk van de jonge democratie van Curaçao.

In de loop van de politieke geschiedenis van Curaçao zijn verschillende politieke partijen ontstaan. Hieronder staan twee kolommen. In de linkerkolom staan vijf partijen die in de loop der tijd zijn ontstaan. In de rechterkolom staan de redenen voor het ontstaan van de partijen.

Partij		Reden van de oprichting	
a	Movementu Futuro Kòrsou (MFK).	1	Tweede Wereldoorlog 'baas in eigen huis'.
b	Democratische Partij (DP).	2	Opstand van 30 mei 1969.
c	Partido Alternativa Real (PAR) (vroeger: Partido Antia Restrukturá).	3	Invoering beperkt kiesrecht in 1936.
d	Partido Nashonal di Pueblo (PNP = NVP).	4	Status Aparte Curaçao 10-10-2010.
e	Curaçaosche Rooms-Katholieke Volkspartij (CRKP).	5	Staatkundig referendum over status aparte voor Curaçao in 1993.
f	Frente Obrero Liberashon 30 di mei (FOL).	6	Invoering algemeen mannen- en vrouwenkiesrecht in 1948.
		7	Status Aparte van Aruba in 1986.

- 3p **10** Noteer op je uitwerkbijlage de juiste combinaties van partij en de reden van oprichting door achter elke letter telkens het daarbij passende nummer te noteren. Let op! Er blijft één reden over.

Gebruik bron 5.

- 3p 11 De in de bron genoemde punten werden door een politieke partij tijdens de campagne richting de Statenverkiezingen in september 1969 gebruikt.
- Welke politieke partij was of is dat? Beargumenteer je antwoord.
 - Welke partij won die verkiezingen in 1969?

De benoemingen van Ernesto Petronia en Bernadito (Ben) Leito, tot respectievelijk premier en gouverneur direct na de opstand van 30 mei 1969, waren historisch.

- 2p 12 Leg uit waarom.

1983 was een zeer belangrijk jaar voor Aruba in zijn strijd voor zijn Aparte Status in het Koninkrijk der Nederlanden.

- 1p 13 Leg uit waarom.

De Nederlandse Antillen genieten sinds 1954 van een grote bestuurlijke autonomie. Maar die bestuurlijke autonomie valt soms tegen.

- 2p 14 Geef aan:
- wat het verband is tussen 1954 en de bestuurlijke autonomie van de Nederlandse Antillen en
 - waardoor die bestuurlijke autonomie teneervalt.

- 2p 15 In het rijtje hieronder zijn vijf korte omschrijvingen gegeven die allemaal met politiek te maken hebben.

Welke omschrijving past niet in het rijtje? Noteer de letter op je uitwerkbijlage en leg uit waarom die er niet bij hoort.

- a Gebrek aan bestuurlijke ervaring
- b Grote rivaliteit tussen politieke partijen
- c Onduidelijke bestuurlijke structuur
- d Politieke patronage
- e Vorming van politieke partijen

Oorlog en Vrede

Gebruik bron 6.

Stel: Je doet een onderzoek naar de oorzaken van de Eerste Wereldoorlog en je vindt het plaatje in bron 6. Je twijfelt over het hoofdstuk waarin je hem als illustratie wil plaatsen.

Je kunt kiezen uit de hoofdstukken:

Hoofdstuk 1: Agressieve expansionistische buitenlandse politiek

Hoofdstuk 2: Het nationalisme in Frankrijk

Hoofdstuk 3: Oostenrijk-Hongarije en het Panslavisme

- 2p **16** Bij welk hoofdstuk hoort de afbeelding van bron 6? Leg uit waarom.

Hieronder staan zes gebeurtenissen (a tot en met f) uit de Eerste Wereldoorlog, in willekeurige volgorde:

- a Duitsland begint de onbeperkte duikbootoorlog.
- b De bolsjewieken sluiten bij Brest-Litovsk vrede met Duitsland.
- c De Britse vloot blokkeert de havens van Duitsland.
- d President Wilson verklaart Duitsland de oorlog.
- e Keizer Wilhelm II treedt af.
- f Aartshertog Franz Ferdinand wordt in Serajevo vermoord.

- 2p **17** Zet deze zes gebeurtenissen in de juiste chronologische volgorde, van verleden naar heden. Noteer op je uitwerkbijlage alleen de letters.

Ondanks het feit dat de Amerikaanse president Woodrow Wilson in zijn plan met 'Veertien punten' een nieuwe indeling van de wereld op basis van principe van het zelfbeschikkingsrecht voorstelde, was het verdrag van Versailles (1919) in strijd met het zelfbeschikkingsrecht van Duitsland.

- 2p **18** Leg uit:
- het begrip zelfbeschikkingsrecht;
 - dat het verdrag van Versailles in strijd was met het zelfbeschikkingsrecht van Duitsland.

Hieronder staan vier uitspraken (1 tot en met 4) van leiders/denkers die grote invloed hebben gehad op de politieke ontwikkelingen in de wereld met daaronder vijf leiders/denkers (a tot en met e), in willekeurige volgorde.

- 1 Beter de schreeuw van een nederlaag dan de schande dat ik niet heb gevochten.
- 2 De vrede kan niet met zekerheid en met gerechtigheid berusten op een gewapend evenwicht der mogendheden.
- 3 De kapitalisten zijn in staat ons de strop te verkopen, waarmee wij ze zullen ophangen.
- 4 De geschiedenis van iedere tot dusverre bestaande maatschappij is de geschiedenis van de klassenstrijd.

- a Adolf Hitler
- b Vladimir Lenin
- c Benito Mussolini
- d Woodrow Wilson
- e Karl Marx

- 2p 19 Maak de juiste combinaties van uitspraken en leiders. Noteer op je uitwerkbijlage alleen de cijfers en letters. Let op! Er blijft één leider/denker over.

Op 11 november 1918 werd een wapenstilstand afgesloten. Dat was geen vrede maar een stoppen met vechten. Pogingen om een vredesconferentie te organiseren hadden geen succes omdat Groot-Brittannië, Frankrijk en de Verenigde Staten elk verschillende ideeën hadden over hoe het na de oorlog verder moest.

- 3p 20 Geef aan hoe elk van deze drie landen dacht over hoe het verder moest na de Eerste Wereldoorlog.

De volgende gebeurtenissen die te maken hebben met de behandeling van de joden door de nazi's staan in **alfabetische** volgorde:

- a De anti-Joodse boycot
- b De Conferentie van Wannsee
- c De invoering van de Endlösung
- d De invoering van de Neurenberger wetten
- e De Reichskristallnacht

- 2p 21 Zet deze zes gebeurtenissen in de juiste **chronologische** volgorde, van verleden naar heden. Noteer op je uitwerkbijlage alleen de letters.

In de linkerkolom hieronder staan vijf gebeurtenissen (a tot en met e) in **chronologische** volgorde en in de rechterkolom zes gevolgen (1 tot en met 6) in willekeurige volgorde.

Gebeurtenissen	Gevolgen
a Mars naar Rome.	1 Aansluiting van Oostenrijk bij Duitsland.
b Het Dawesplan.	2 Boycot door de Amerikanen.
c Japanse aanval op Mantsjoerije.	3 De Duitse werkloosheid verdween.
d Verdrag van München.	4 Mussolini werd de leider van Italië.
e Island hopping.	5 Tsjecho-Slowakije verraden door Engeland en Frankrijk.
	6 Japan kwam steeds meer in de reikwijdte van de bombardementen.

- 3p 22 Noteer op je uitwerkbijlage de juiste combinaties van gebeurtenis en gevolg door achter elke letter (a tot en met e) telkens het daarbij passende nummer te noteren.
Let op! Er blijft één gevolg over.

Gebruik bron 7.

- 3p 23 Leg uit:
- wat de tekenaar wil aangeven door Roosevelt met afgewend gezicht naar het strijdtoneel te tekenen;
 - met verwijzing naar de prent, wat Roosevelt zelf graag wil doen en
 - (zonder bron) op welke manier Roosevelt Engeland uiteindelijk hielp in de strijd tegen Hitler-Duitsland.

De Russen leden aan het begin van Operatie Barbarossa grote verliezen en werden ver teruggedreven. Toch slaagden ze erin om de Duitsers te weerstaan en zelfs om de Duitsers uiteindelijk te verslaan.

- 2p 24 Geef twee redenen voor deze overwinning.

De Tweede Wereldoorlog versnelde enorm het dekolonisatieproces.

- 3p 25 Leg dit uit door:
- de invloed van de verwoestingen in Europa op de macht van de koloniale mogendheden in de koloniën aan te geven en
 - de indruk en het gevolg van de Japanse bezetting op de bevolking van de Aziatische kolonies van de Europese landen achtergelaten had, aan te geven.

Gebruik bron 8.

- 3p **26** Geef aan:
- met gebruik van de bron, wat het einddoel is van de Stichting Eerherstel Oorlogsslachtoffers Curaçao.
 - zonder bron, waarom de pers toen niets over die tragische gebeurtenis schreef en
 - waarom de Chinezen toen staakten.

Door de dreiging vanuit het Duitsland van Hitler waren de Nederlandse bedrijven heel blij met de invoering van de Wet op de Zetelverplaatsing.

- 2p **27** Geef aan:
- in welk jaar die wet werd ingevoerd; (Kies het juiste antwoord. Noteer alleen de letter.)
 - a 1938
 - b 1939
 - c 1940
 - d 1941
 - waar de Nederlandse bedrijven zich konden vestigen.

Gebruik bron 9.

- 2p **28** Geef aan:
- met gebruik van de bron, over welke muur er gesproken wordt.
 - zonder bron, wat de verklaring van de massale vlucht uit de DDR was.

In 1985 kreeg de Sovjet-Unie een nieuwe, relatief jonge leider.

- 3p **29** Geef aan:
- wie die nieuwe leider was.
 - met uitleg, wat de twee belangrijkste speerpunten waren van de politiek van die leider.

Hieronder staan zes belangrijke gebeurtenissen en feiten in de periode van de Koude Oorlog.

- a Het non-proliferatieverdrag
 - b De Conferentie van Jalta
 - c De Cubacrisis
 - d De Trumandocctrine
 - e De oprichting van het Warschaupact
 - f De uitroeping van de Volksrepubliek China
- 2p **30** Zet ze in de juiste chronologische volgorde, van verleden naar heden. Noteer op je uitwerkbijlage alleen de letters.